

pa je vzletelo par divjih rac ter se preselilo na drugo obal hladnega jezera.

Sedaj je prišel čas, da Miha vstane iz svojega zatišja, od koder je samomorileca natančno opazoval.

Tiho se priplazi h Krokarju in — sklenivši obe roki — vzdihne na pol milovaje, na pol zadovoljno: »No, sedaj je pa revež prestal ta svet!« V tem hipu se oglasi samomorilec: »Oh, saj sem še živ, gospod, še živ! Kaj ne? Ali sem mrtev?« Miha ni vedel, ali bi se smijal,

ali čudil brezpametnemu človeku. Kakor bi se čudil, zakliče: »Kako pa, da ste se zgrudili na tla?« — »Ker sem mislil, da sem mrtev«, odgovori mirno Tonček Krokar.

Podasta se skupaj domov. Tončku je treba malo žganja, in kmalu je pomirjen. Ker se mu je v tem slučaju steklo tako čudno pa vendar ugodno, zavrne odslej odločno vsako skušnjava hotečo mu prigovarjati, naj se sam usmrti!

(Nadaljevanje prih.)

BOLNIK.

potrto dušo, bolen na telesi,
Oj, lastovke, tako sem čakal vas!
Ko zemlja zdaj se s cvetjem mladim reši,
Trepeče solza mi svetla v očesi:
Presrečen sem — pomladni gledam čas!

Ne veste vé, kaj ta pomlad pomenja,
Kaj toliko mi vzbuja milih nâd!
Pač vem: nebó jednako se razpenja,
Pod njim življenje isto se začinja,
A ta pomlad mi druga je pomlad!

Na blede lice znanci so kazali,
Na moj život so gledali skrbeč:
»Ta nosi v prsih svojih smrtne kali,
V prerani grob ga homo pokopali,
Pomladi zlate on ne vidi več!« . . .

A vidim jo! Krepilni dih v prirodi
Močij mi vliva novih v bolni trup;
Skrivnostno snuje mladi čas povesodi,
Vesetje ž njim, nebeško dete, hodi,
Srcé preveva mi življenja up.

O, živel bom! Krog mene cvetje vstaja,
V radosti zemlji se žari obraz;
Prirode kras nešteti na dan prihaja,
Vse poje, cvete, svet se ves pomlaja,
Zakaj bi ž njim se ne pomladil — jaz?

Željno mi plove vid čez solčne griče,
V opravo svet je svatovsko odet;
Kako me zove k sebi, vabi, miče,
Kako budi spomin, kako mi kliče
Nazaj veselje davnih srečnih let!

Ne! Da stojim resnično poleg groba,
Samó bolešno gledal bi nazaj,
A ta pomlad, vesoljna ta svetloba,
O, to je moja, zlata moja dôba,
Kako ne gledal rad bi v ta sijaj?

In živel bom! Nesite me, stopinje,
Med živi svet, na sredo med pomlad!
Ko stvarstvo božje polno je blaginje,
Razpni, moj duh, perot v višave sinje,
Pomlad je tu, čas novih milih nâd! —

A. Funtek.

Fran Levstik.

Brzkone se še spominjaš, mili čitatelj, moža srednje velikosti in s podkovanu palico v rokah, stoječega ob jutranjih

urah v senci košatega kostanja pred licejalnim poslopjem v Ljubljani. Ta mož je bil skriptor cesarske kraljeve

licejalne knjižnice — gospod Fran Levstik.

Zdaj ga že ni mej živimi. Črno zemljo so nasuli na njegove telesne ostanke lansko zimo. Umrl je 16. novembra ob devetih dopoldne v Ljubljani na Sv. Petra nasipu št. 5, v tistih prostorih, kjer je bival nekdanj njegov ljubljenec Preširen.

Njemu veljajo besede pesnikove: »da mu slovelo ime, ko ga zagrnili je grob.« V spominu nam je še, kako sijajno ga je hvaležni narod pokopal; kaj pa je on zanj storil, to bode zvedel popolnoma stoprv takrat, kadar dobode v roke zbrana njegova dela. In kak sin slovenskega naroda je bil Levstik, poskusili bomo povedati blagovoljnim čitateljem »Dom-a in Svet-a.«

Zibelka mu je tekla v Retji (rojen 28. aprila 1831), vasi pri Velikih Lašičah. Že rojstni kraj je bil zanj — za poznejšega jezikoslovca in pisatelja — kaj ugoden. Nasrkavši se v domačem kraju priprostega naravnega mišljenja in narodnega življa in poskusivši prve šole, odide v Ljubljano, kjer završi gimnazijske studije l. 1853. Bil je tudi Alojznik, a zaradi nekkih epigramov, ki jih je zložil, moral je ostaviti zavod. Kot dijak se je dobro učil, pridno se je vadil v pisanju, nabiral narodno blago, preiskaval narodske starine in drobtine ter se uril pristno narodno misliti in pisati, kar je imelo odločilen pomen za poznejše njegovo književno delovanje.

Dovršivši gimnazijo zglašuje se pri nemškem viteškem redu, ki pošlje nadopolnega mladeniča v Olomuško semenišče. Toda le nekaj mesecev je bilo dano živeti mlademu bogoslovcu mej brati Čehi. Leta 1854 je izdal namreč pri Blazniku v Ljubljani svoje »Pesmi«, katere so mu bile, kakor pravi g. J. M., po preostri sodbi usodne. Neskušene mladeniča smemo sicer izgovarjati, nikakor pa ne moremo odobravati popolnoma tega koraka njegovega. Kar bi kakemu drugemu ne bilo šteto v toliko zlo, to pač ni bilo primerno bogoslovcu in bodočemu duhovniku — popevati o vseh onih predmetih, o katerih

je peval Levstik. Iz Ljubljane so poročili to v Olomuc in tako je prišlo do tega, da se je Levstik moral posloviti pri svojih tovariših Olomuškega semenišča. Odpotuje torej iz Olomuca in pride na Dunaj, kjer ostane nekaj časa pri svojih prijateljih in hodi poslušat Miklošiča na vseučilišče. Toda naposled ga prisili slabo novčno stanje, da se vrne v Ljubljano. Tudi zdaj je moral pretrpeti marsikako bitko. Odide pa kmalu (1855) na Dolensko v grofa Pace-ja graščino Turnsko pri Čatežu, kjer je bival tri leta kot odgojitelj, pečaje se z jezikoslovjem in preučevaje narod.

Po odhodu iz Turnske graščine pomudi se nekoliko doma v Lašičah, potem pa odide zopet za odgojitelja k graščaku in pesniku Miroslavu Vilharju v Senožeče in Kalec; 1861. leta pa je bil tajnik slovanske čitalnice v Trstu. Ko 1863 Vilhar začne izdajati politični list »Naprej«, pride Levstik v Ljubljano kot glavni sotrudnik listov. A list preneha še isto leto; drugo leto pa postane Levstik tajnik »Matice Slov.« (11. aprila 1864 do 11. julija 1865).

Toda le eno leto je ostal pri »Matici«. Mala plača se je zdela nekaterim gospodom prevelika in Levstik odstopi od tajništva. Tako ostane brez službe in zaslužka več let: le pisateljska miza ga je živila. Spisal je ta čas slovnico svojo (1866) in dali so mu naposled v delo Wolfovega slovarja slovensko-nemški del. A žal! da tega dela ni zvršil. Prebiral je vse slovenske pisatelje in pisce od Trubarja nadalje in se pridno bavil z jeziki in narečji, ki imajo ožji vpliv na slovenščino; tako je hotel slovenskemu narodu ustvariti kritično urejen slovar po Miklošičevem in Vukovem načinu. Toda tudi zdaj mu ni bila usoda mila. Nekaj ker je preveč čistil ali trebil, kakor pravimo, nekaj ker je delo raztegnil na preširoko in predolgo, ustavila mu je delo za to izbrana komisija, akoprem si je bil napravil že velik rokopolis. Priredivši še za natis Vodnikove pesmi, katere je izdala »Matica Slovenska« (1869), odide na Dunaj.

Leta 1870 je jel Stritar izdajati na Dunaji nov leposloven list, »Zvon«, pri katerem je Levstik pridno sodeloval.

Izdajal pa je še na svojo roko šaljivi list »Pavliha«, ki pa je prenehal še v sredi leta, ker so govorili, da ga je vlada podkupila in se je zaradi tega večina naročnikov odpovedala. A tudi »Zvon« preneha konec istega leta. Levstik pa dobi službo kontrolnega uradnika pri prevajanju državnega zakonika na Dunaji.

Leta 1873 št. 102 »Slov. Naroda« pa prinese po »Wiener Zeitung« posnete vrstice, da je Levstik imenovan skriptorjem ces. kr. licejalne knjižnice v Ljubljani. Nekaj dni pozneje prišel je Levstik po Kosmačevi smrti v Ljubljano, kjer so ga prijatelji dobrosrčno sprejeli.

Zdaj stoprv se je umiril. Opravljal je službo knjižničarjevo 14 let vestno in

natančno, le zadnja tri leta ga je položila mučna bolezen trikrat na posteljo. Tako mu ni Bog prizanašal s trpljenjem, ki človeka čisti in njegov značaj utrjuje. Levstik je voljno prenašal bolezen in glavnega zdravila iskal v naši sv. veri. Pogostokrat si ga lahko videl v cerkvi, pogostokrat je prejemal tudi sv. zakramente. Kaj rad se je razgovarjal o verskih resnih predmetih. Zato ni čuda, da ga je smrt našla dobro pripravljenega in udanega. Po hudi smrtni borbi je sklenil svoje življenje, spravljen z Bogom in svetom, meseca novembra lanskega leta, — kakor smo zgorej omenili.¹⁾

Toliko o njegovem življenju!

(Nadaljev. prih.)

Kratkovidnost.

Ako pogledaš kratkovidnežu v oči, zapaziš, da je sprednja stran nad punčico zelo vzbočena, da nekako štrli, kakor pravimo, zlasti ako je kratkovidnost že precejšna. Lahko tudi opazuješ, da kratkovidnež oko nekako čudno zapira, in ko gleda, stiska očesne kože tako, da gleda le skozi malo odprtino. Pri nekaterih je to že prišlo v navado in zato gledajo zmerom tako »drobno«. Ako jim pokažeš kak daljni predmet, takrat ti tako skrožijo oko, kakor bi se hoteli jokati. Tako pa delajo zato, ker na tak način res dalje vidijo. Ker imajo v poluzaprtem očesu žarki le majhen in tesen vhod, pridejo le taki v oko, ki se ne lomijo, ampak gredo naravnost do mrežnice. Pri tem vidijo seveda v manjšem obsegu, vidijo pa boljše. Včasih utegneš opaziti, da devajo roko ali prste na oči, da pritiskajo s prstom na oko, da gledajo samo na eno oko ali prav pod roko in pod prsti. V resnici jim precej pomagajo take umetnosti, toda vsekako so znamenja očesne bolezni.

Nekaterikrat sem že imenoval kratkovidnost — bolezen. To je v resnici. Ne samo, da je vzrok mnogim težavam in

neprilikam, katere sem že poprej popisal, razvija se navadno še dalje, postaja vedno mučnejša in se spremeni nazadnje v slabovidnost. Zato je pač treba, da se je varujemo ali se jej ognemo, ako še nismo kratkovidni; ako pa imamo že to nadlogo, moramo jej, kolikor moremo, priti v okom, ustaviti daljše razvijanje in premagati njene težave. Zato bomo tudi mi prevdarili in se poučili najprej, kako naj zdravo oko varujemo kratkovidnosti in potem, kako naj bolnemu pomagamo. Mnogo seveda se bode dalo reči na obe strani, kajti mnogokrat se bolezen z istim pomočkom prežene, s katerim se zdravje ohrani.

Pri tem pa mi je nekaj še posebno na srcu. Skušnja namreč uči, da je največ kratkovidnežev dobilo svojo očesno napako v šoli. Zato imam pri vsem obravnavanju najbolj pred očmi šolo.

Da je šolanje za marsikako oko zelo škodljivo — ne trdim, da je šola sama

¹⁾ Kako pametno in previdno, pa tudi kako radovoljno je postrezal s knjigami dijakom in učiteljem, o tem imam sam najlepše spomine. Res blažena je bila tudi njegova smrt, saj je njemu v pravem pomenu bila pot v boljšo večnost. — Blag mu spomin! Uredn.

Dajte, dajte, ne štentajte,
Mi smo nocoj malo spale,
Vaše polje varovale.
Varoval vas Bog, Marija,
Bog, Marija, sveti Ivan.«

Zahvalijo se za jajca ali pa za krajcarje tako-le:

»Lipa hvala na tem daru,
Kaj ste nam vi darovali.
Daroval vas Bog, Marija,
Bog, Marija, sveti Ivan.
Mi se od vas potočimo
Ip vas Bogu izročimo.«

Da vedno jedne ne pojó, zapojejo zaradi spremembe katero drugo, tako n. pr. to:

»Kamoj sečeš lipa Jane?
Daj nam Bože dobro leto!¹⁾

Ja se sečem na Volavje,¹⁾
Na Volavje, na žegnanja,
Na žegnanja k Majki božji.
Tam sem bila zagovorna,
Kad sem bila glave bolna.«

Tako kresujejo, precej ko se zmračí, do ranega jutra. Darove razdelé med seboj, tako, da vsaka jednako dobi, pa tudi fant, kateri jih spremlja, dobi jednaki del.

Naj zapišem, kako pojó v Podzemlji pri hiši, kjer ničesa ne dobé:

»Vaša vrata, polna blata,
Vaša hiša, polna miša,
Vaši vrti, polni krti.
Da b'imeli tolko straha,
Kulko je na peči praha.«

BUDITEV.

Zdrami, zdrami, mračni
Duh se moj,
In povzdigni v zračni
Dom se svoj!

Tam v prostorih jasnih
Se napij
Sladkih miloglasnih,
Harmonij!

Z njimi mi življenje
Razsvetluj
In srcá trpljenje
Olajšuj!

Fran Selski.

Fran Levstik.

(Nadaljevanje.)

Že kot dijak se je pridno bavil s slovenščino, z veseljem prebiral »Novice« in pesnice zlagal. Najprvo se je oglasil javno l. 1850 v »Sloveniji«, v kateri je priobčil nekaj pesnij z imenom »Gornicki«. (Opomin k veselju, Vile, Prvi pomladni bučelici, Brezskrbni poet.) Tudi v »Ljubljanskem časniku« se je oglasil istega leta (Kamniti svatje).

¹⁾ To se poje za vsako kitico.

Leta 1854 pa je izdal svoje »Pesmi«. Zložil Fr. Levstik. V Ljubljani. Natisnil in založil Jožef Blaznik, 1854.

To je knjižica v mali osmerki, obse-zajoča 92 strani. Pozornost je vzbudila že takrat — ugodno in neugodno. Oboje umemo prav lahko, ako se oziramo na pesmi same.

¹⁾ Volavje, kapelica snežne Matere božje v župi Petrovini, district. Jaska na Hrvatskem.

Pesni Levstikove so lirične; opevajo razne predmete in čustva, po največ pa ljubezen. Tu pa tam nahajamo resnejše slike v pesnikovih čustvih, mnoge so pa tudi precej navadne, kakoršne pevajo pesniki-začetniki. Zato pravi tudi pesnik sam:

»Me smo Levstika poeta
Hčerke mladega očeta.« (Tičice.)

Priznamo radi, da je Levstikovo pevanje o tej strani človeškega srca precej dostojno, da kaže pesnik nekako pošten namen temu čustvu: živeti v sreči z zakonsko ženo (prim. »Pesem strunarja«), a vsega hvaliti ne moremo, še manj pa priporočati. Saj tudi Levstiku samemu niso vse ugajale v poznejših letih. Da delajo taka čustva mnogo nevarnostij in da torej tudi niso vsa vredna hvalospeva, kaže nam »strunar«, kojemu je majhen obed i. t. d. zavžit pri »ženici« ljubši, »ko slast, ki v nebesih se pije«. Tako bi ne smelo biti. Kdor pa išče drugodi večjih slastij, nego mu jih obeta stvarnik — Bog, isti se upira njegovi volji in naredbi. Sicer pa vidi pesnik sam, da je taka pot kolikor toliko polzka:

»Kar je ljudi na svetu,
Vsim pogoditi vem,
Le ko se ženskam bližam,
Na led gotovo grem.«

(Povsod ni sreče.)

Udaja se rad mladeniški lahkomišljivosti in v tej zabi težave življenja:

»In ko ljubezen tu ne cvetela,
Kdo pač bi na revni zemlji prebil?
Ko trta nam bi srca ne grela,
Kako bi se človek kdaj veselil?«

(Na vsih svet. dan.)

Toda tudi odločen in krepak je v nesreči, ne muči se v sentimentalnosti, kar mu štejemo v lepo prednost. Ne ziblje se rad v pesniških frazah, ne pretirava tudi takrat, kadar idealizuje. Ne dviga se v visokih problemih, ne vglablja se v globoke misli, v življenje gleda jasno:

»Nepokojni vi ljudje!
V daljno, strmo visočino,
V tamnih brezen globočino
Hrepenijo vam želje!
Eno pak potrebno je:
Skrbi za-se, ljubi brata,
Dvigni ga, odpri mu vrata,
In sodnik naj bo srce!«

(Razni glasovi.)

In če ga prime nevolja, in če ga prav tare teža na rami, nič ne dé, saj upa:

»Kadar se nam sreča obrne,
Da megla pred nami leži,
Nebeški nam raj se odgrne,
Ko upanja luč zagori.« (Upanje.)

Dasi je Levstikova poezija večinoma — kakor pravimo — reališka, ki nam kaže svet v nekako goli podobi, vendar je nadahnjena včasih tudi z vzvišenim mišljenjem. Pesnik je veselega srca. Ne dá se pokopati v jamo človeškega gorja, raje lahko poskoči, smeja se in šali prav po domače in vsa bol je pozabljena.

Oglejmo si še drugi značaj njegove poezije. Njegove »Pesmi« završuje »Božična«, v kateri opeva prihod Odrešnikov v dramatični obliki. Družba pastirjev na zemlji začudena opazuje angelje:

»To luč ni zore, ni plamen danice,
Pogled omaguje, pokrino si lice!«

In angelji ga naznanjajo v zraku:

»Naj čast bo Gospodu v višavah,
In mir ti, Adamova kri!
Deva je Mesija rodila,
Peklenska pa kača zgubila
Pravico do sužnjih ljudi,
Mir ti, Adamova kri!«

Vsakemu nabožnemu pesniku bi delala čast ta pesem.

Nato sledi deset »Pušic«, katerih prva je karakteristična, ker jasno slika značaj Levstikov:

»Kdor resnico ljubi, ušes ji ne maši,
Kdor se je pa brani, zaveže še oči!«

Drugih devet je naperjenih na posiljene pesnike in na tisto zmes jednotnega slovanskega jezika, ki je tista leta cvetla po Slovenskem.

Na koncu pesnij je še satira »Ježa na Parnas« v dramatični obliki in pravljiskem slogu. V njej biča nepoklicane ali nepravne pesnike, kar nam posebno znači na konci »Mehurjev« žalostna pesen:

Malo pevcev imajo slovenske goré,
I tudi ti se ciganom enaki zdé,
Oh, kolikor more na enega Osla jih gré!

Tak je torej pesnik. Tehnika mu je mnogokrat dovršena (na pr. »Dekle i ptica«, ki je prevedena i na ruski jezik). Pa tudi jezik Levstikov razodeva jeziko-

slovca, dasi je ta stran označena še mnogo obilnejše v njegovih novejših pesnih. Njegove pesnice se beró gladko in prijetno. Nekatero pesni preveva precej naroden duh. To se spoznava že iz

besed in citatov, ki smo je zgoraj naveli. Prav obširnega obzorja torej nima naš pesnik. — Ne zamolčujmo napak, a priznavajmo radi prednosti!

(Nadaljev. prih.)

Pisma vojaškega kapelana.¹⁾

(Priobčil dr. Iv. Svetina.)

I.

V Ljubljani, dne 12. ¹⁵ julija 1878.

Velečastiti gospod župnik! Vem, da se bode te začudili prejemši to moje pismo ne iz Gradca, ampak iz Ljubljane. Rekli bode te: kaj ga je neki privedlo iz Gradca v Ljubljano zdaj, ko še dobrega pol meseca manjka do počitnic?

Prosim malo potrpljenja, da Vam vse polagoma razložim.

Prav vesel in mirnega srca sem se napotil minoli ponedeljek, t. j. 8. t. m., v zgodnjem jutru iz svojega stanovanja proti novi Graški univerzi. Profesor E. namreč v poletnem času že ob sedmih začenja svoja matematična predavanja. Glasovi Graške »Lisel« — tako pravijo Gračani velikemu zvonu na gradu — razlegali so se veličastno po svežem jutranjem zraku, ko sem korakal po prijaznem mestnem gaju lepega Gradca. Tedaj mi je prihajala na misel znana pesem o Šentviškem zvonu:

Lepo poje svet'ga Vida zvon,
K'ga jaz slišal več ne bom.

Nisem slutil, da tudi jaz tega veličastnega glasú kmalu ne bom več poslušal.

Razun matematičnega predavanja sem poslušal to jutro še modroslovja profe-

sorja N., ki je čital o čustvih. Domov gredé sem premišljeval, kar je razlagal o mešanih čustvih, kako namreč se nam včasih prijetna in neprijetna čustva tako hitro drugo za drugim porajajo v duši, da se nam zdi, kakor da bi v istem trenutku pili veselje in žalost, sladkost in britkost.

Ko pridem v svoje stanovanje, iznenadi me ter vzbudi iz teh mislij neznana mi pa prikupna postava mladega vojaškega duhovnika, čakajočega pred mojo sobo. Gospod je bil namenjen k meni, in ker so mu povedali, da ob tej uri prihajam domu, me je počakal. Vstopiva v sobo. »Oprostite, velečastni!« — izpregovori prijazno — »da neznanec prihajam k Vam. Jaz sem vojaški kapelan N. Poslal me je do Vas vojaški župnik T. z naročilom, da se, kakor hitro Vam bode mogoče, potrudite do njega. Klicani ste namreč k vojakom kot vojaški kapelan in odmenjeni za Bosno. Pred odhodom pa Vam hoče gospod župnik dati nekoliko instrukcij ob opravih vojaškega kapelana.« Nekako čudno me je pogrelo to nepričakovano poročilo. Menim, da se je v tem trenutku v moji duši godilo to, kar je malo poprej razlagal profesor N., govoreč o mešanih čustvih. Razveselil in ob enem ustrašil sem se tega naznanila. Da avstrijski vojaki zasedejo Bosno in Hercegovino, da gré Avstrija mir in red stvarit, ter omiko razširjat med nesrečne Slovane, ki jih še žuli turški jarem, to misel sem veselo pozdravljaj že takrat, ko so se razgla-

¹⁾ Gospod župnik, kateremu so bila pred desetimi leti pisana ta pisma, zdaj že v Gospodu počiva. Dasiravno so bili nekateri odlomki iz njih že takrat priobčeni v domačih časnikih, ustreza njihov pisatelj vendar le želji, ki se mu je izrekla, da bi vsa ta pisma skupno priobčil. Popisuje se v njih marsikaj, kar se je pred desetimi leti godilo doma in po svetu, torej naj bodo za »Dom in Svet«.
Pis.

pogrebom njegovim in različne misli so jih navdajale.

»Tako mlad, pa je umrl! Škoda ga je! Najboljši mladenič v vasi, takih nam ne dostaja! Uboga mati, ta ti je reva! Kaj bo li počela brez njega?« in govorili so, kakor govoré navadno o takih prilikah, kako je umrl, zakaj je umrl, in prišli so do Janeza.

»Tedaj ta je prav za prav kriv! Mladost je norost! Pa kaj sta bila oba tako nespametna! Pravijo celó, da je znorel ubogi Janez! Oj to sta vam bila prava junaka! Groza je to, groza! Ta umre, oni znori! Bog nas obvaruj nesreče!«

Zmotili so se vaščani v svoji sodbi. Janez ni zblaznel. Mislili so sprva i domači to, ko so ga videli, kako je priletel od Lipovih in tekel v stanico, a to je bilo le radi prevelike bolesi. Ko se je nekoliko zavedel, začel je jokati in

solze so mu nekoliko ohladile bol. Pa preveč prestal je zadnje dni. Huda bolezen ga je zgrabila, v smrtni nevarnosti je visel dolgo.

Ozdravel je in mila otožnost se ga je polastila. Postal je resen in vsa prejšnja veselost je zginila. Prisego svojo je vestno spolnjeval in skrbel je za Lipovko, kakor bi bila mati njegova. Pokopal jo je kmalu, šla je za sinom.

Od tedaj zahaja često na pokopališče in moli na grobu prijateljevem. Star je postal. Kadar pa pride z vaškimi mladeniči vkup, pripoveduje jim velikokrat svojo prigodbo in na koncu vselej pristavi:

»Le kolikor je prav! Pri vsakem delu potrebna je mera. To, mladina, velja posebno tebi, ki često ne vprašaš razuma, kako daleč.«

—u—

Fran Levstik.

(Nadaljevanje.)

Že zgodaj se je začel Levstik baviti s slovenskim jezikoslovjem. Kot jezikoslovec si je pridobil med Slovenci po pravici slavno ime in njegova veljava je bila velika.

Leta 1858 je jel prvič pisati v »Novice«: »Napake slovenskega pisanja.« Ta spis je posebne važnosti v naši književnosti, pomudimo se nekoliko pri njem!

V tem spisu kaže Levstik svojo nardarjenost in vsestransko izobraženost. Najprej graja sploh tedanje pisatelje, ki so tako barbarsko kovali naš jezik in zavijali po nemškem kopitu. Nadalje govori obsirno o skladbi slovenskih besedij v stavku, vzlasti pa o glagolih in posamičnih neslovanskih izrazih. Nato našteva pravila, po katerih je treba sestavljati besede, ki jih naš jezik nima;

naposled pa kaže, kako potrebna je ostra kritika.

Levstik se je držal načela, da se mora jezik gladiti in čistiti po jeziku, kakoršni govori narod. Oponašali so mu sicer, da preveč pretirava in da hoče hrvatski in srbski jezik, a ne slovenskega. Toda Levstik se je trdo držal načela, da je treba najprvo narod poslušati in od tega sprejemati, kar je dobro, potem še le se obrniti do drugih slovanskih rodov. Pač so se mu v začetku upirali v rabi nekaterih besedij in izrazov, a čez kakih pet let so se vsi drugi poprijeli več ali manje njegove pisave. Koliko besedij in izrazov, pristno slovenskih, nam je Levstik oživil, koliko izrazov nam je preskrbel za imenstvo ali terminologijo! Levstik je bil purist vseskozi, to se

pravi, jezikoslovec, ki je krepko čistil jezik. Nič takega, kar je le količkaj dišalo po tujem, ni mogel trpeti, in ruval je in naruval takega plevela toliko, da so drugi strmeli. In vendar je dobil za vsako tujko domač izraz: ako ga ni zasačil v Lašičah, brskal je po Vukovem srbskem slovarju ali po Miklošičevem staroslovenskem in zadnja leta se je zatekel večkrat tudi v ruski slovar in rusko skladnjo.

Očitani so mu, da je prehud purist in prestrog kritik. Celó Cegnar, ki se je oprijemal Levstikovih načel, pravi v »Glasniku« (1858), da je Levstik malo preveč oster kritik. Toda nekoliko ga že smemo opravičiti, ako mislimo na tedanji čas in na njegove razmere. Resnica je, da so Gorenjci v slovstvu preveč na svojo stran vlekli. Zato je zahteval Levstik, da se ozira tudi na druge dele slovenske domovine. Zato tudi o njem velja, kar je rekel Slomšek o Metelku: »Slovenec pa Dolenjec! — Dolenjecem gré tedaj hvala, da so začeli (Trubar); potlej so pa Gorenjci stopili na prste in zadušili vse druge svoje rojake zato, ker je bilo med njimi mnogo učenih glav. — Kadar se našemu jeziku dajó pravila, nam je Dolenjca in Notranjca na pričo poklicati, in kar onadva potrđita, mora veljati več nego gorenjska svojeglavnost.«

»Brez ostre kritike ni upati izvrstnega dela nikjer, pa tudi tukaj ne«, govori Levstik o slovarju in dobro je vedel, kaj je Kopitar že l. 1814 slovenskim slovníčarjem žugal: »Wann werden es doch die Lexikographen und Grammatikenschreiber begreifen, dass sie nur die Statistiker, nicht die Gesetzgeber der Sprache sind; beide sollen nur treu inventieren und beschreiben, was und wie es ist; ihre sehr oft unreife Meinung, wie es allenfalls besser wäre, dürfen sie höchstens in Noth beibringen.« — Levstik se je sklicaval vedno na Vuka, ki je spoznal, da rečnik mora besede zbirati, a ne delati. »Pri nas ne gré drugače, od ljudstva se moramo učiti, kakor moramo zopet od druge strani poučevati ljudstvo. Ni dosti, da se vé domača slovnica, treba je, da se vé i staroslovenska.« Govoreč o slovarju svetuje Levstik, da

se pridno nabirajo besede, ako tudi nimamo še v kratkem slovarja dodelanega. »Potem«, pravi, »bi se vsaj reči moglo, da so Slovenci jedno delo tako izvršili, kakor ga hoče imeti visoka stopinja današnje omike in učenosti, ker se ne bojimo sodbe in pretresovanja. Prva in glavna reč je, kaj in kako se piše, in ne, da bi rekli: »e, nekaj mora zanamcem ostati«; po tem potu ne pridemo naprej. Ako si pravi pisatelj, še vesel bodeš, da imaš človeka, ki ti kaj pokaže. Kdor samo za hvalo piše, temu je le za-se, a ne za narod. In kdo je kriv, da imamo take pisune? Sami, ker se bojimo vsake sodbe.« — Levstik je pokazal s tem plemenite misli, da mu ni za hvalo, in završuje svoj spis: »Kdor Slovincem dobro hoče, naj z manoj reče: Bog živi kritiko!« Tako izpovedanje Levstikovo, kar se dostaje kritike, vzbudilo je precejšnjo pozornost. Cegnar se je precej potegnul zanj v »Glasniku« s spisom: »Ali nam je treba kritike ali ne.« Hicinger pa mu je v »Novicah« odgovarjal in podprl svoje mnenje s tem, da ima vsak svoje misli. Tudi Bleiweis se je takemu pisanju ustavljal. Janežič je odgovarjal Levstiku in Cegnarju v zadnjem listu »Glasnikovem«.

Tako se je imel Levstik vedno boriti in zagovarjati svoja prosta načela, in nakopal si je radi svoje odločnosti mnogo nasprotnikov. Vendar pa so se tudi ti polagoma poprijeli hoté ali nehoté njegovih mislij in lotili več ali manj njegove pisave.

Pomudili smo se malo dalje pri teh dveh spisih Levstikovih o pisavi in kritiki, ker nam prav ta dva najbolj jasno značita njegov »program« gledé pisave in kritike.

Razven omenjenih dveh spisov je pisal v »Novice« še marsikaj drugega. Leta 1862 je naznanil Miklošičev slovar; leta 1866 je odgovarjal: »kdaj začne izhajati slovensko-nemški slovar.« »Jezikoslovno zrnje.« — Costi je zložil l. 1859 posebno čestitko.

Leta 1858 je pisal v »Glasnik« po obliki in vsebini dovršene spise, kakor: »Potovanje iz Litije do Čateža« (potopis), »Martin Krpan z Vrha«, spis, ki mu ga ni para v slovenskej književnosti.

Kako izviren zlog, kako pristen naroden dijalog, kako izborni izrazi! Odgovarjal je tudi na sestavek »Potreba Slovencev gledé prirodnih ved« in kritikoval pohvalno Ciglerjev prvi národní roman »Sreča v nesreči« (nedovršeno). »Glasnik« je prinesel tudi njegove »Drobtinice iz slovenske slovnice« (l. 1859 in 1860) in »Gospodoma nasprotnikoma — Hicingerju in Cegnarju — o kritiki« (nedovršeno). Glasnik 1858. l. je objavil njegove klasične pesmi: »Umetnik« (alegorija), »V gozdu«, »Ubežni kralj« (balada) in dovršen prevod Državinove ode »Bog«.

»Vodnikov spominek« je prinesel osem njegovih pesmij (»Nemška cerkev«, »Dunajski vrt«, »Gréga«, »Bolezen«, »Žalosten pogovor«, »Slovó«, »Pri vodi« [Göthe], »Dve utvi«) in tri sonete. Pesem »Bolezen« je prinesel prvo leto »Ljublj. Zvon« z naslovom »Ropôtec«, vso popravljeno in predelano. Primerjaje ti dve pesmi razvidimo, kako je Levstik tudi mnogo pilil in likal, predno je kaj dal v déžel. In če se je katerikrat prenaglil, ni ga bilo sram izpovedati; dasi učen in izvezban, učil in vezbal se je še vedno. Tak primer iz njegovega književnega delovanja vidimo tudi v 11. letniku (1881) »Vrtčevem«, kjer je priobčil v 9. številki »Živopisec in Marija«. A 10. številka prinaša še jedenkrat to legendo, vso popravljeno, pomnoženo in prenašeno, z opomnjo: »gradivo se

mi je zdelo prelepo, da bi nedodelano hodilo v pesmi po svétu.« Urednik pa pristavlja: »Mi jo čitateljem podajemo tudi, kakoršna je zdaj, da bi se pokazalo, koliko razločka je med pesmijo, po pravilih skončano, ter med takšno, katera je v naglici le na pol zvršena.« — A to le mimogredé.

Leta 1860 je tudi objavil v »Blätter aus Krain« spis: »Deutsch-slovenisches Wörterbuch von Wolf.« Besprochen von F. L. in S.

Ko se je čutila po dani ustavi vedno bolj potreba slovenskega političnega časnika, jel je izdajati v Ljubljani znani rodoljub in pesnik Miroslav Vilhar politični časopis »Naprej« dvakrat na teden. A žalibog! da je ta list po neprijaznih političnih razmerah moral prenehati še isto leto (2. jan. do 29. sept.). Levstik je bil glavni urednik njegov. List se odlikuje po krepkih člankih in tudi po vzornem jeziku, kar političnim listom ni navada. Tako je prišlo iz njegovega peresa: krasna pesem »Na Prešernove smrti dan«, lepi in koreniti spisi: »Misli o sedanjih mednarodnih mejah« (M. P.), »Kaj se nekaterim zdi ravnopravnost«, »Odprto pismo« (N.) i. t. d.

Ko je bil tajnik »Matiče Slovenske«, spisal je za »Koledar Slovenske Matice« »Zgodovino Slovenske Matice« in »O delovanji začasnega odbora do I. občnega zbora.« (Konec prih.)

Pisma vojaškega kapelana.

II.

Iz Siska, dné 2. avgusta 1878.

Velečastni gospod župnik! V zadnjem pismu sem Vam obljubil, da Vam hočem večkrat poročati, kako se mi bode pri vojaki godilo.

Kako smo se v Ljubljani pripravljali na odhod, ne bom na dolgo popisoval, ker si sami lahko mislite. Tu so vojaki zdravstvenega oddelka preštevali in skla-

dali na vozove odeje in drugo posteljno pripravo za bolnike. Tam je načelnik vojne lekarne urejeval potrebna zdravila. Zdravniki so pregledovali različne priprave za ranjence. Tu sta bila med drugim velik nož in žaga; nekako pretreslo me je, ko zvem, da se bo to rabilo, ako bo treba komu odrezati roko,

nekako je bil tu«, tako so delavci mogli potolažiti nejevoljne orožnike.

Nekje drugodi je bilo, da ga je sprijena razuzdanka, zapazivši od daleč obo-rožence, skrila pod čeber. Vse so pre-gledali in preobrnili po njenih shrambah, čebra pa le ni odveznil nobeden; zato je bil njihov trud spet zaman.

Kar pa se je zgodilo že toliko sa-tanskim malopridnežem, če tudi se je vse treslo pred njimi, spolnilo se je tudi pri Pivcu.

Njegovega družeta vjamejo pri nekem ropu. Pivec spet srečno uide. Gosposka pa Pajku obljubi polno prostost, ako jej on izda Pivca. Pajek v to privoli. Gré tedaj ter nagovori Pivca, da bi posku-

sila oropati cerkev sv. Križa na Peravi pri Beljaku. Razbojniški načelnik, zado-voljen s tem predlogom svojega vrlega pribočnika, napravi načrt, kako bi se na-kana mogla zvršiti najvspešneje.

Pajek se podviza gosposki naznanit čas, kdaj se misli Pivec lotiti dela. Gosposka postavi oboroženo stražo v primerno za-tišje.

Ko ropar pride, planejo nanj. Toda ne uda se jim kar na golo povelje. Začne se pobijanje. On jih več rani, pa tudi njega krvavečega poderó k tlam. Hitro ga uklenejo in odpeljejo ga v ječo.

S tem je bilo končano njegovo po-gubno in grozopolno početje.

Umrl je v Gradiški. (Nadaljev. prih.)

Ponočni ples.

Ko luna na nebu zasveti
In zvezdice se zabliščé,
Iz jezera vode šumeče
Dev krasnih vijó se vrsté.

In druga za drugo se dviga
Ter roko sosedi poda;
Zapojajo pesmi veséle,
Zarajajo vrhu vodá.

Glas pesmij njihovih razlega
Se skozi lesovje temná,
Da čuje ga ptičica slednja,
Da čuje ga slednje drevó.

Ko zóra pa solnce pripelje,
In solnce pripelje lep dan:
Končano je rajanje nočno,
Spev Vil nad vodó je končan.

Po vejah pa ptice krilate
Glasove jasné žvrgolé,
Kakor je prepevale v noči
So Vile plešóč vrh vodé.

J. Z.

Fran Levstik.

(Nadaljevanje.)

Leta 1866 je spisal v štirih tednih slo-vensko slovnico v nemškem jeziku: »Die slovenische Sprachlehre nach ihren Redetheilen. Behandelt von Franz

Levstik. Verlag von Giontini.« To je kratka, pa jedrnata in duhovito osno-vana slovničica, dasi je v hitrici zgotov-ljena, ter hrani v sebi mnogo dobrega

zrnja; žal, da je ni izdelal po vseh njenih delih in v slovenskem jeziku.

Ko se je 1868. leta 2. aprila porodil v Mariboru »Slovenski Narod«, je Levstik vanj pridno dopisaval (Tujčeva peta). Leta 1870 je priobčil v listku pesem »Sodnji dan enega pijanca« od Ivana Damascena, po Boccacciovi laški dovolj prosto ponarejeno, in 1872 razpravo »Prešern — Preširen«, ki je izšla posebej v prvem zvezku »Listkov«. L. 1873 je pisal listke: »Upor slovenskih kmetov leta 1573«, »Konfiscirana pesem« itd.

Leta 1869 uredil je za »Slov. Matico« »Vodnikove Pesmi«, katerim se pozna na prvi mah, da je je urejevala spretna roka.

Z letom 1870 se je začelo bujno življenje na našem leposlovnem polju. Že leto poprej sta izdala Jurčič in Stritar »Mladiko«, ki je nekako predhodnica »Zvonu«. V tej knjižici je več pesmij Levstikovih, ki se odlikujejo v svoji izvornosti in dovršenosti, kažoč, da so že iz moške dobe njegove (Diguž, Vsak ob svojem času, Sramežljiva ljubica, Književna modrost, Po noči, Solze, Deklica, Žensko lice, Vihra, Pesniku, Glumači). Tudi te preveva nekaka treznost in ob enem premetena priprostost, katerima se včasih še pridružuje objestna pikrost.

Z novim letom pa Stritar začne izdavat na Dunaju leposloven list »Zvon«, ki se je odlikoval v resnici po lepem jeziku in umetni, dovršeni obliki, ne tako pa po vsebini. Sodelovale so najivrstnejše mlajše moči. Urednik in izdajatelj njegov povabi Levstika na Dunaj. Sam je zastopal kritično, Levstik pa jezikovno stran listovo. A pisal je Levstik v »Zvon« različno tvarino. Kot pesnik se je skrival pod najraznejšimi tvrdkami (Radovan, Kamenski, Borislav, K-s, N. O., M-c, A. Z., M. P.). Tudi sto dvovrstnih zbadljivek ali epigramov je prinesel list pod naslovom »Lesnike«. Domače in priproste so, pa zbadljive in šaljive, a vendar hladnokrvne in nepristranske. Mnogo zdravih nauk hranijo v sebi ter označilno razodevajo nprav pesnikovo.

Zatorej ni treba vsega verjeti,

Da Julija taka je bila, kakor soneti (73).

V pobožnej pripovedki »Doktor Bežanec v Tožbanji vasi« biča z globokomumno satiro, s krepkimi značaji in klasiškim jezikom svetohlinstvo, brezvestnost »plahtačev«, prazno- in lahkovetje, pa druge napake nevednega ljudstva.

Priobčil je tudi iz Vodnikove ostaline tri »Pogovore iz Lukijana« in v treh listih je spisal razpravo ali bolje: pravdo »O Vodnikovem rokopisu«, kjer pobija trditve in mnenja Bleiweisova pa Lesarjeva . . . Spis slika dobro tedanje razmere, dasi je bolj efemerne važnosti. Tudi šaljivo-ukovit spisek v dramskeji obliki »Stóprv« je sestavljen nekaj po njem, nekaj po Stritarju ter kaže jezikoslovno temeljitost, pa purizem njegov.

L. 1870 je Levstik izdajal na Dunaju tudi svoj humoriški list »Pavliha«; a že po prvem četrtletju je prenehal, kakor smo že omenili. Sam pravi v »Zvonu« »Naročnikom Pavlihe«, da je povedal že v programu, da bode šibal

»Nemškutarje in narodnjake,
Če bodo delali napake«,

in da je »Pavliha« zato umolknil, ker »lagati neče, a resnice govoriti ne smé«.

Zdaj je Levstik prenehal nekaj let s svojim književnim delovanjem. Še-le v »Vrtcu« leta 1876 zasledujemo spet njegovo pero. Razven tega, da je zdatno popravljal jezik »Vrtčevih« pisateljev, vzlasti pesnikov, pisal je i sam razne sestavke: »Peter zataji Jezusa« (pesem), »Jež in lisica«, »Pravda in krivda« (srbska narodna pripovedka). Posebno zanimive so njegove »Jezikoslovne stvari« (Nijsem, Baš, Skôren, Kiža, Mej, Apostelj-na, Mirodvor, Zamorec, Premičün, Prijatelj-telja), v katerih pojasnjuje z lahkoumevnimi dokazi, kako se morajo pravilno pisati in sklanjati nekatere besede.

A v poznejših letnikih je zginilo zopet iz »Vrtca« njegovo pero. Še-le l. 1880 se pokaže Levstikova beseda v spisih »Vrtčevih«. Sam je zložil lepo število otroških pesmic, katerim ne najdemo jedneakega v slovenskem slovstvu. To so pred vsem njegove »Otročje igre« (v pesencah), katerih je petnajst po številu. Kaka lahkota zloga, kaka otročja priprostost, kaka zbira besedij, kako národen slog! Čitatelj bi malone mislil,

da čita kake otroške narodne pesmi iz časov, ki se zgublajo v starodavnosti. Slovenske matere in pestunje bi je morale na izust znati! Še odraslemu človeku sezajo tako do srca, kaj pa otrokom, katerim so namenjene! Res, da so nekateri izrazi manje znani, a slovenski so vendar-le; in ali ne najdemo v sličnih narodnih pesmicah, ali bolje: ostankih takih narodnih pesmic tudi dostikrat zdaj že težko razumljivih ali celo temnih besedij ali mest, katerim še jezikoslovci ne mogó vselej do živega? — V istem letniku je tudi še od Levstika stara pesem, malo popravljena: »Kmétsko znamenje« pa »Grešnikova molitev« (?). — V letniku 1881 je prišla iz njegovega peresa pesmica »Božič odpisuje Najdihójci« in natisnena je dvakrat krasna legenda: »Živopisec in Marija«. Pa tudi prozajični spisi so njegovi, kakor: »Učen kmet«, »Učeni zajec«, »Kdor hoče preveč imeti, dobode premalo«. — Letnik 1882. »Vrtčev« hrani njegove pesmice: »Živa cvetlica«, »Mačka, miš in miška«, »Rimska cesta« (otročja igra), »Kakó na Krki zvoni« (stara pesem Kánčnikova), pa tudi spise: »Bláznik v cerkvi«, »Strah noge celi«, »O sinu, roditelji in strijci«. — V letniku 1883 najdemo njegovo basen »Vrabc in konj« in 1886 pesmico »Kakó je v Korotáni«.

Toliko in še več je pisal Levstik v list za mladino slovensko, a vsega nam ni mogoče povedati. Nikdar se ni podpisal s pravim imenom pod svoje spise, največkrat s tvrdko *M-l*, (*-m-*, *-o-*, ** **, — — —), dostikrat pa z ničemer.

Poslovenil (iz nemškega od A. Globočnika) in izdal je Levstik leta 1880 knjigo: »Nauk slov. županom, kako jim delati, kedar opravljajo domačega in izročnega področja dolžnosti.« Tako se prelaga iz nemškega na slovenski jezik! To je prevod, kakoršnega se more pričakovati le od takega moža, kakor je bil Levstik! S to knjigo nam je pokazal, kako je dandanes treba slovenski pravilno pisati. Na koncu je pridejal mal »slovniček«, v katerem tolmači bolj ne navadne ali ne povsodi med Slovenci govorjene, pa tudi nove besede. To je res, kakor pravi Stritar, pravi »reperitorium«, zakladnica vzlasti tehniških iz-

razov. Žal, da ni sam slovniček tako obširen, kakor vsa knjiga. — —

Koncem leta 1880 je prenehal Dunajski »Zvon« in se prelevil v »Ljubljanski Zvon«. Nad petdeset pisateljev in pesnikov se je zbralo krog tega lista in tudi Levstik je stopil v njihovo kolo. Krasne njegove po vsebini in obliki dovršene pesmi čitamo v prvih dveh letnikih »Ljublj. Zvona« pod najraznovrstnejšimi nazovi-imeni: Stanislav, Branislav, Molčislav, Podlowski, Premrl, Sekač, Somrak, Kovač, Malej, Rázpotnik — — — Prvi letnik je prinašal njegove »jezikoslovne razprave«, v katerih razlaga na široko in učeno besede: »pinja, plent in kupalo«. Ocenil in priporočil je v dveh listih »rječnik Daničičev«; utemeljil pravilno pisavo krajevnega imena »Velésala« pa tudi več drugih drobtin je prijavil ali ocenil, kakor: »Zbirka slov. pregovorov iz l. 1592«, »Izmišljena tiskarnica v Kranji«, »Rihar ali Richter«; in tretji letnik je prinesel v jedni številki nedosežen prevod Puškinove pesmice: »Dva vrana«. Najbolj zanimiva pa je v prvem letniku Levstikova ocena Kleinmayrove »Zgodovine slovenskega slovstva«. V sedmih listih obširno graja pisateljevo ozkotnost in površnost ter našteva brezštevne napake, katere se v književni zgodovini nikakor ne dadé opravičiti. Poleg tega nam daje zanimivih podatkov o Vodniku, Preširnu in Koseskem, na zadnje pa še našteva redke knjige in rokopise, katere je Kleinmayr prezrl ali pa jih ni vedel. S to kritiko je Levstik pokazal svojo obširno in temeljito izobraženost v slovenski knjigi.

Toliko torej je pisal Levstik. A to še ni vse. Koliko je sodeloval pri nekaterih listih, popravlja je jezik (»Zvon I.«, »Vrtec«, tudi »Dioecesanblatt«), povedati je težko takemu, ki ni bil ožji prijatelj Levstikov. Pač pa se pozna na prvi pogled vsak spis, kateri je gladila njegova spretna in temeljita roka. Tako poln je pristnih slovenskih izrazov in besedij in pri malone vsakem se dobode pod črto kaka duhovita jezikoslovna opomnja. Njegovo spretno pero je gladilo Stritarjevo in Jurčičevo izdajo »Preširnovih poezij«, »Pesmi« Miroslava Vilharja, Cegnarjeve prevode dram: »Viljema Tela«, »Marijo

Stuart« in osobito »Valenštajna«, kateremu ni para v slov. prevodni literaturi. Slovenske spise E. H. Coste je vse pilila in prenarajala roka Levstikova in še celó dr. J. Bleiweis se ni branil poka Levstikovega. Prav tako je pomagal Cigale-tu na Dunaju pri državnem zakoniku in v Erjavčevih zbirkah v letopisih »Matice Slov.« (1875—83): »Iz potne torbe« kar mrgoli vse polno opazk in razlag bistrornega jezikoslovca. Skoro bi bili pozabili Jurčičevega »Tugomerja«, kateremu je Levstik prilepil tako pristne staro-slovenske tipe in izraze. Tudi je pomagal, ko so delali napise ulic v Ljubljani in še pri mnogih drugih prilikah. Pri njem so se učili pisati lepega jezika Cegnar, Jurčič, Stritar, Levec, J. Cimperman, J. Tomšič, Malovrh, Žvab, J. Kržišnik itd. — — —

V ostalini njegovi je še precej nenatisnenega pesniškega in jezikoslovnega blaga.

In ako si pokličemo vse to v spomin, čudimo se njegovemu obsežnemu in vendar tako temeljitemu književnemu delovanju. Obilnost in korenitost morejo spajati le taki geniji izredne nadarjenosti in pridnosti, kakor je naš Levstik. In

da še jednoč ponovimo njegovo delovanje s kratkimi besedami, završimo nepopolni životopis z »Ljublj. Zvonom«: »Fran Levstik je bil mož izredne samostvarne pesniške nadarjenosti in žive domišljije, neupogljivega značaja in plemenitega srcá, ogromne učenosti in krepkega duhá, poln neusahljivega humorja in peréče satire, sebi in drugim oster sodnik in neizprósen kritik. Ustvaril je v pesništvu in pripovedni književnosti toliko nedosežnih umotvorov, da je z njimi, kakor tudi z jezikoslovnimi in kritičnimi spisi svojimi v mnogih ozirih preosnoval pesništvo, pesniško tehniko in pisavo našo.«

Končajmo ta pregled Levstikovega življenja in književnega delovanja s krasno pesniško prošnjo (v njegovi pesmi »Reši nas zlega«, Mladika str. 30.):

In kedár se nagne dan telesni,
Da rosíl nam čelo mrzel pot,
Srce stalo, gasnil blisk očesni,
Duh popuščal bode kočo zmot,
Puščal slast in strah življenja tega:
Takrat, Oče, Ti pri meni stoj;
Ti me brani, Ti me reši zlega;
Ti me v rajski dom pokliči svoj!

—h—

Pisma vojaškega kapelana.

III.

V Banjiluki, dné 9. avgusta 1878.

Velečastni gospod župnik! Ko ste minolo nedeljo, 4. dné t. m., na B. obhajali lepo cerkveno slovesnost, posvečevanje novega vélikega altarja, so tudi meni zopet in zopet uhajale misli v lepo Gorenjsko in še lepšo Vašo B. A strogo povelje se je glasilo ravno narobe: Naprej, še dalje proti jugu!

Ta dan sem še maševal v župnijski cerkvi v Sisku. — Ob dveh popoldne sta bili dve tretjini naše vojne bolnice zbrani na malem parniku, stoječem na počasno tekoči Kolpi. Tretjina tovarišev, ki smo je pustili v Sisku, spremila nas je do nabrežja. Vstopilo pa je z nami

okrog 50 lovcev, rezervistov, tudi namenjenih v Banjoluko. Imeli so povelje v Banjiluki pridružiti se svojemu oddelku, ki je bil že nekaj dnij poprej odšel v Bosno. Tako smo imeli na poti vsaj malo oboroženo spremstvo.

Na vsako stran našega parnika je bil privezan po jeden precej velik čoln, s senom obložen; razun tega pa so mu bili na zadnjem koncu prikleneni še trije na enak način skupaj zvezani čolni. Na teh so bili naši vozovi in različne druge vojaške potrebščine. Ko je parnik v tretjič zapiskal, ali boljše zatrobil s svojim neprijetnim, nizkim glasom, začelo